

Preliminära uppgifter
Publicerat 20.10.2011

LANTBRUKSRÄKNINGEN 2010

Skötsel av odlingsmark

Hälften av åkerarealen
bearbetades under året

En femtedel av åkrarna är bara vintertid

Svingårdarna har mest monokultur

En fjärdedel av åkrarna gödslades
med husdjursgödsel

Husdjursgödseln ligger sällan kvar på ytan

www.lantbruksstatistik.fi

I anslutning till lantbruksräkningen 2010 genomfördes för första gången en undersökning om produktionsmetoder, där uppgifter om energiförbrukning, bevattning, åkerodling och skötsel av husdjur samlades in. I undersökningen deltog ungefär 14 000 jordbruks- och trädgårdsföretag, dvs. ungefär en femtedel av gårdarna i Finland. Utifrån uppgifterna från dessa gårdar har Tike gjort en estimering av resultaten som beskriver alla finländska gårdar. I denna digitala publikation presenteras preliminära uppgifter om resultat gällande skötsel av odlingsmark. De övriga temana i undersökningen om produktionsmetoder, dvs. husdjurskötsel, energiförbrukning och bevattning, ingår i kommande digitala publikationer.

Odlingsmarkens bördighet påverkas i väsentlig grad av växttäckets på åkrarna, bearbetningsmetoderna och användningen av husdjursgödsel. Behovet av denna information ökar kontinuerligt också med tanke på miljöskyddet och husdjurens välmående. I denna publikation presenteras uppgifterna för tidsperioden 1.7.2009 - 30.6.2010 enligt region och produktionsinriktning.

Hälften av åkerarealen bearbetades under året

Ungefär hälften av åkerarealen i Finland bearbetades och/eller såddes från början av juli 2009 till slutet av juni 2010 (figur 1). På växtproduktionsgårdar är odling av ettåriga grödor vanlig, vilket gör att den bearbetade eller sådda arealen på dessa gårdar utgår cirka två tredjedelar. På mjölkboskaps- och övriga nötboskapsgårdar odlas däremot mångåriga vallar i stor omfattning, och under året bearbetades eller såddes endast cirka en tredjedel av åkerarealen på dessa gårdar.

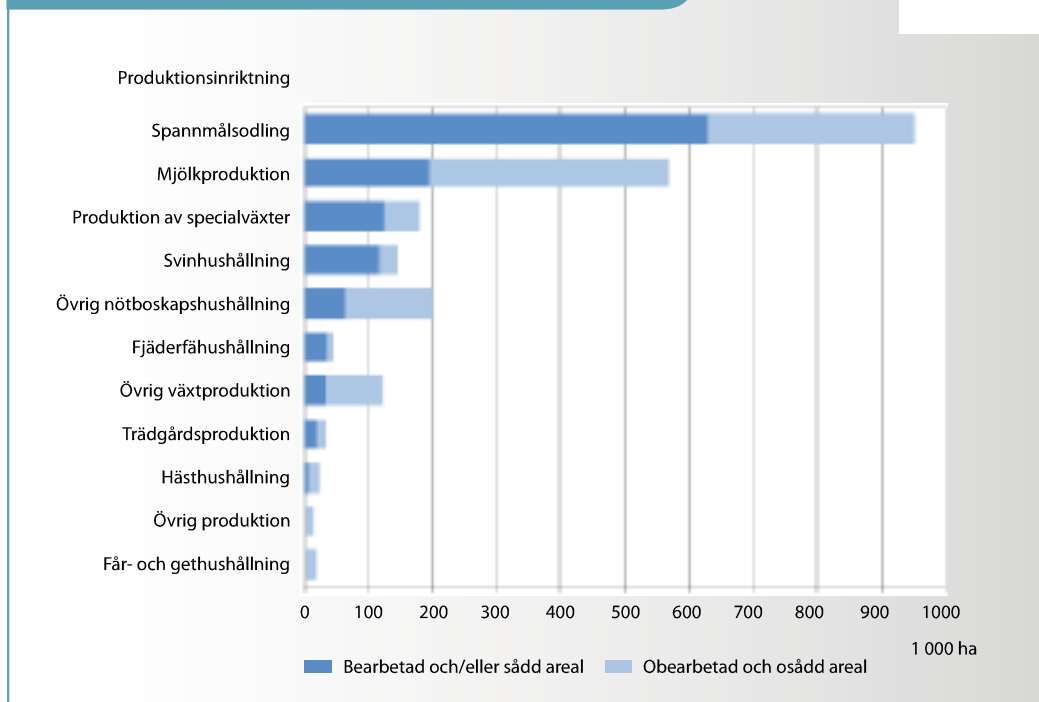
Den största bearbetnings- eller såddarealen finns på svingårdar och fjäderfågårdar där spannmål odlas för boskapsfoder. De minsta andelarna bearbetade eller sådda arealer finns på får- och getgårdar samt på hästgårdar där en stor del av jordbruksarealen utgörs av fleråriga eller permanenta foder- eller betesmarker.

- På svin- och fjäderfågårdar bearbetas jorden mest.

Figur 1. Bearbetning och sådd på utnyttjad jordbruksareal 1.7.2009-30.6.2010

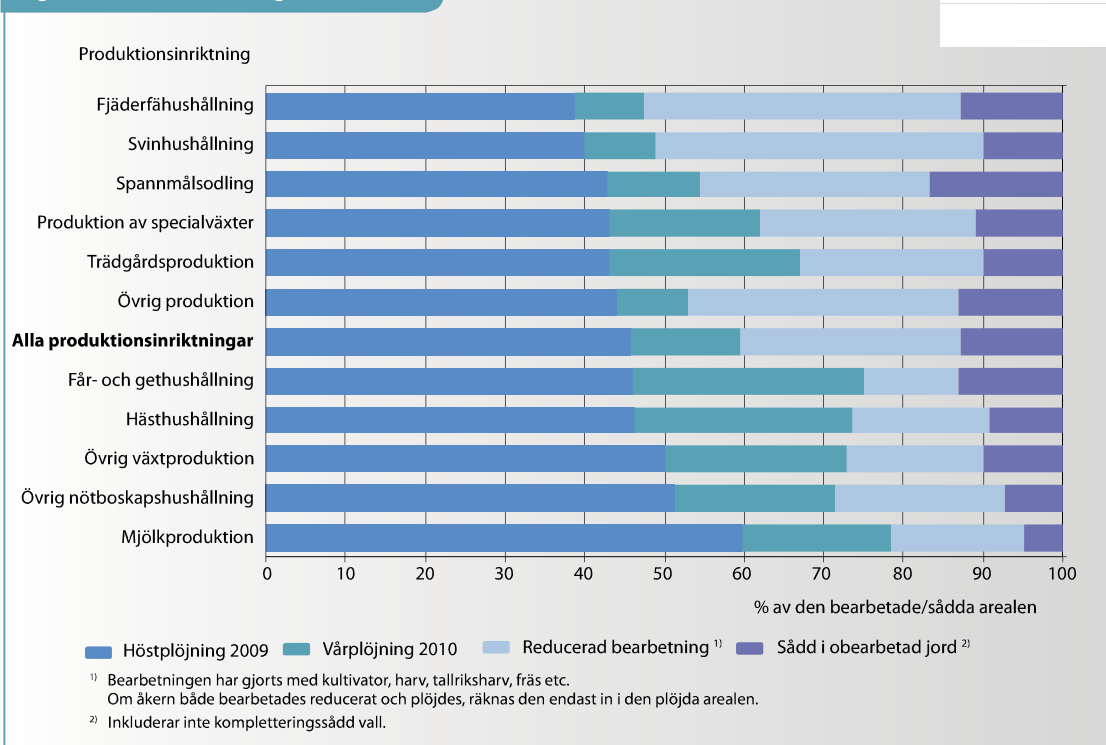

Den vanligaste metoden för grundbearbetning är fortfarande höstplöjning som tillämpas på närmare hälften av den bearbetade eller sådda åkerarealen (**figur 2**). Ungefär en fjärdedel av åkrarna bearbetas reducerat och vårplöjningens andel är 14 procent. Direktsåddens andel är 13 procent av den bearbetade eller sådda åkerarealen.

Plöjningens andel av produktionsinriktningarna är störst på mjölkboskaps- och övriga boskapsgårdar, får- och getgårdar samt på hästgårdar där ungefär tre fjärdedelar av den bearbetade eller sådda arealen plöjdes under året. På dessa gårdar odlas vall i stor omfattning och en stor del av husdjursgödseln behandlas i fast form. Plöjning behövs när man upphör med vallodling eller myllar ner fastgödsel på ett effektivt sätt, och av den anledningen kan alternativa bearbetningsmetoder inte tillämpas i lika stor utsträckning som i de övriga produktionsinriktningarna.

- En fjärdedel av bearbetningarna görs reducerat.

Figur 2. Grundbearbetningsmetod

En femtedel av åkrarna är bara vintertid

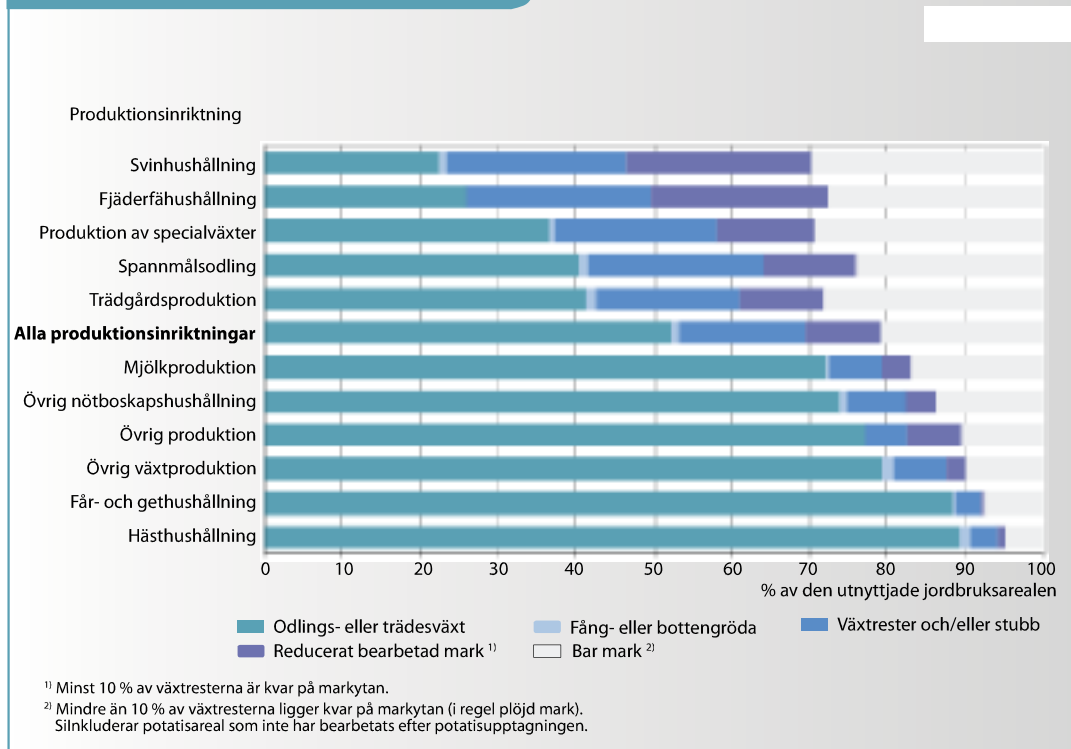
I genomsnitt 20 procent av åkerarealen är bar vintertid. På svingårdar, fjäderfågårdar, gårdar som odlar specialiserade grödor och trädgårdslägenheter utgör den bara marken vintertid cirka 30 procent. Vintertid är växttäcket störst på får-, häst- och boskapsgårdar där vallodlingen är den dominerande produktionsinriktningen och där den bara marken utgör endast 5–14 procent.

Den bara jordbruksarealens andel vintertid är störst i södra Österbotten och i Satakunda (figur 3, karta 1). I södra Österbotten odlas ettåriga odlingsväxter (t.ex. vårspannmål och potatis) i stor omfattning, men jämfört med södra Finland idkas odling av höstspannmål i mindre skala och andelen jordarter som lämpar sig för reducerad bearbetning är mindre. I Satakunda är den bara åkerarealen vintertid stor delvis på grund av odlingen av ettåriga trädgårdsväxter på friland.

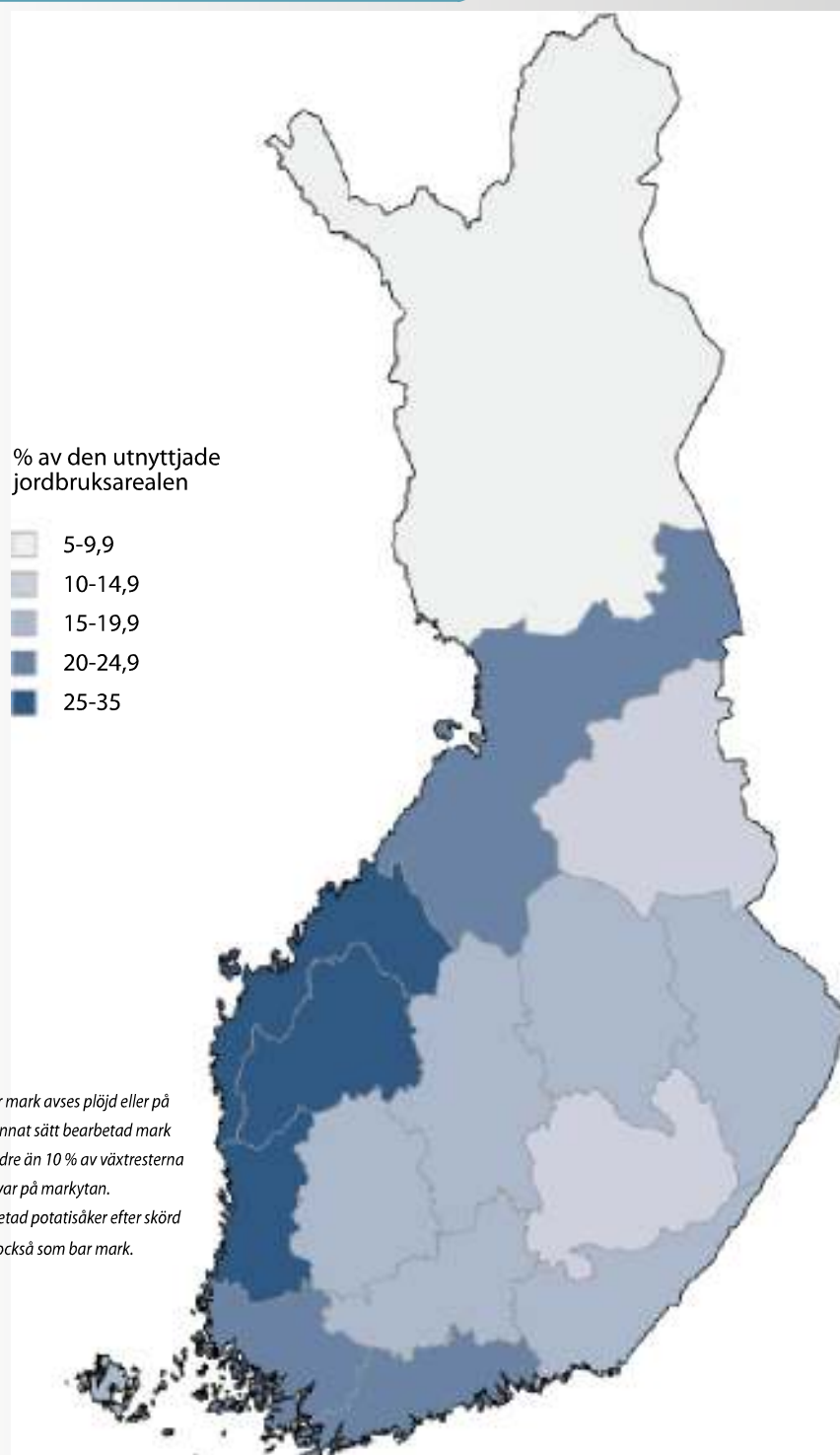

- På boskapsgårdar som odlar vall är växttäcket störst.

Figur 3. Växttäckte under vintern 2009-2010

Karta 1. Andel mark som varit bar vintertid av den utnyttjade jordbruksarealen

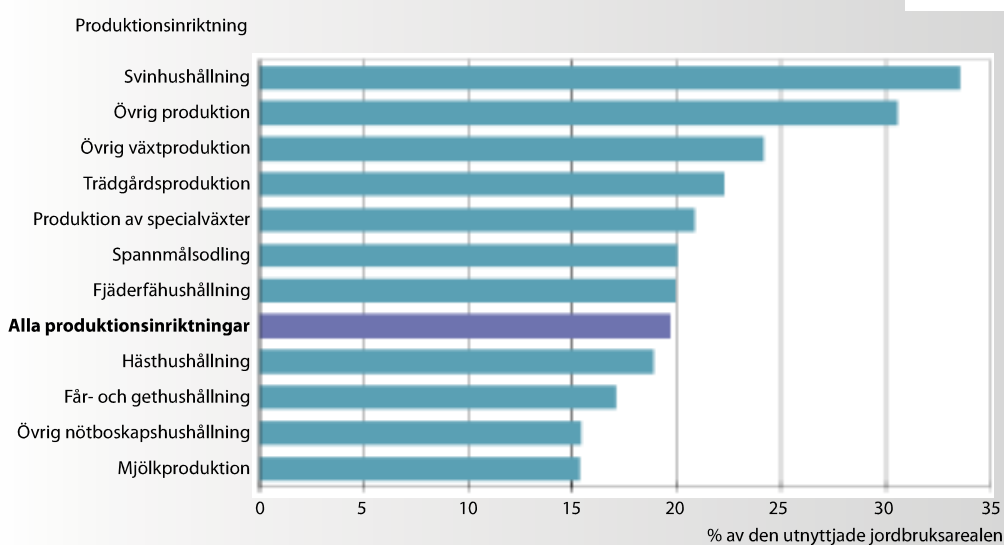
Svingårdarna har mest monokultur

Andelen åkerareal där samma odlingsväxt har odlats i minst tre år i rad är störst på svingårdar där spannmål odlas för foder i stor skala (figur 4). Där koncentreras odlingen i många fall endast på några växtarter och då är monokultur eller odling av en växtart vanlig. Om samma odlingsväxt odlas i flera år i rad, sprider sig många skadedjur, växtsjukdomar och ogräs vilket gör att skörden minskar. På övriga husdjursgårdar odlas vanligen både spannmål och vall, vilket diversifierar växtbeståndet.

Arealen där samma växtart odlats i minst tre år i rad är regionalt sett störst i Österbotten och minst i Nyland (figur 4). Österbotten är den fortsatta odlingen av samma art omfattande på grund av att flera gårdar specialiserar sig på odling av vårspannmål eller potatis. I Nyland finns ett stort

Figur 4. Åkerareal där samma växtart har odlats 2008–2010

Inkluderar inte areal med permanent betesmark och slätteräng, bärbuskar, fruktträd eller växthus.

antal spannmålgårdar, och läget i söder möjliggör ett mer omfattande sortiment av växtarter. Jämfört med exempelvis Egentliga Finland finns det färre svingårdar och fjäderfågårdar i Nyland, och behovet av fortsatt odling av fodersäd är därför mindre.

Vall odlas ofta på samma skifte många år i rad, men de monokulturella skadorna är inte lika uppenbara på fleråriga vallar som på ettåriga grödor. Under vallåren gör bearbetningen och plöjningen inte jorden tätare, och växttäcket året runt förhindrar näringsurlakningen. Av den anledningen är odling av mångåriga vallar inte på samma sätt skadlig som odling av samma ettåriga växtart i flera år i sänder. Vanligen avbryts vallodlingen också när marken förnyas med några års mellanrum.

En fjärdedel av åkrarna gödslades med husdjursgödsel

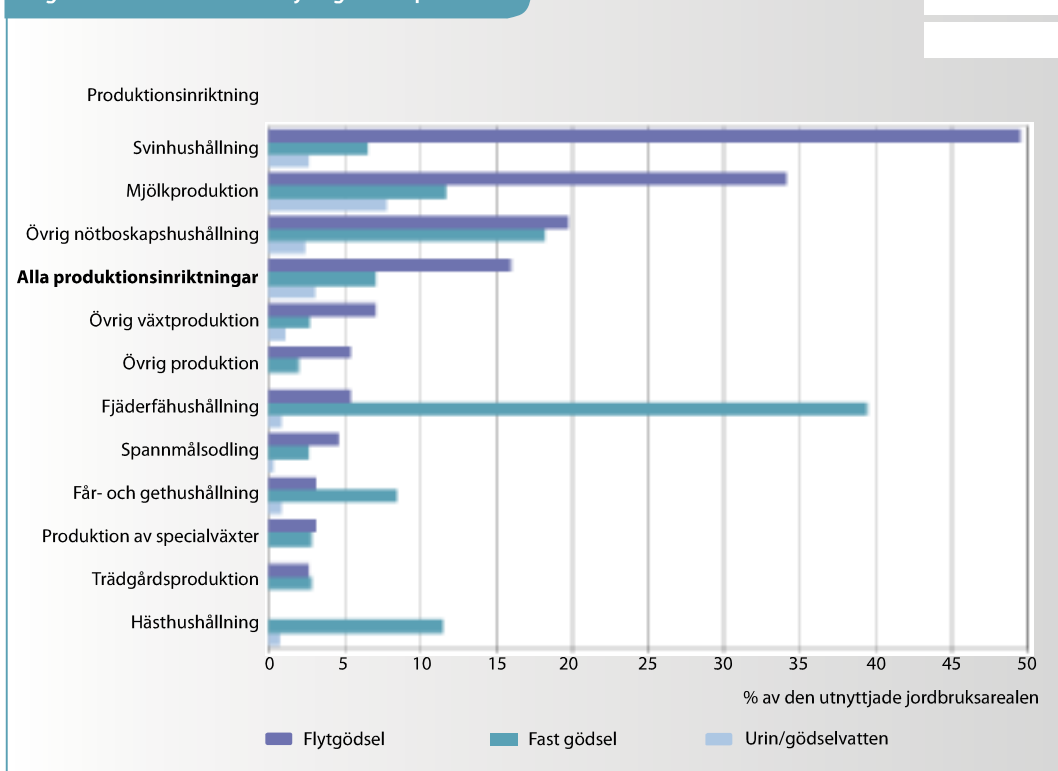
Andelen åkerareal som gödslades med husdjursgödsel var naturligtvis störst på boskapsgårdarna (figur 5). På nötboskapsgårdar och svingårdar gödslades 40–60 procent av åkerarealen från början av juli 2009 till slutet av juni 2010. Inom dessa produktionsinriktningar var spridningsarealen större för flytgödseln än för fastgödseln, vilket innebär att största delen av gödseln numera behandlas i form av flytgödsel. I övriga produktionsinriktningar inom boskapsskötseln behandlas och sprids största delen av gödseln fortfarande i fast form.

Inom får- och getskötseln och hästhushållningen är husdjursgödselspridningen ringa på grund av ett omfattande bete, då en stor del av gödseln ligger kvar på betesmarken och den inte behöver spridas ut separat. På växtproduktionsgårdar används husdjursgödsel endast i liten omfattning (på 5–10 procent av åkerarealen), vilket gör att endast en liten mängd gödsel transporteras från boskapsgårdar till växtproduktionsgårdarnas åkrar.

- Flytgödsel är den vanligaste gödseln på boskapsgårdar och svingårdar.

Figur 5. Åkerareal där husdjursgödsel spritts ut

Andel åkerareal där husdjursgödsel spritts ut är störst i norra Savolax där boskapsskötseln är den dominerande produktionsinriktningen i jämförelse med alla regioner och stor även i andra regioner där boskapsskötseln är den dominerande produktionsinriktningen, bl.a. i Österbotten, Kajanaland, Lappland och norra Karelen (**figur 5, karta 2**). I Österbotten är gödselspridningen omfattande delvis på grund av gödseln från pälsdjur.

- *I norra Savolax är gödselspridningen störst.*

Husdjursgödseln ligger sällan kvar på ytan

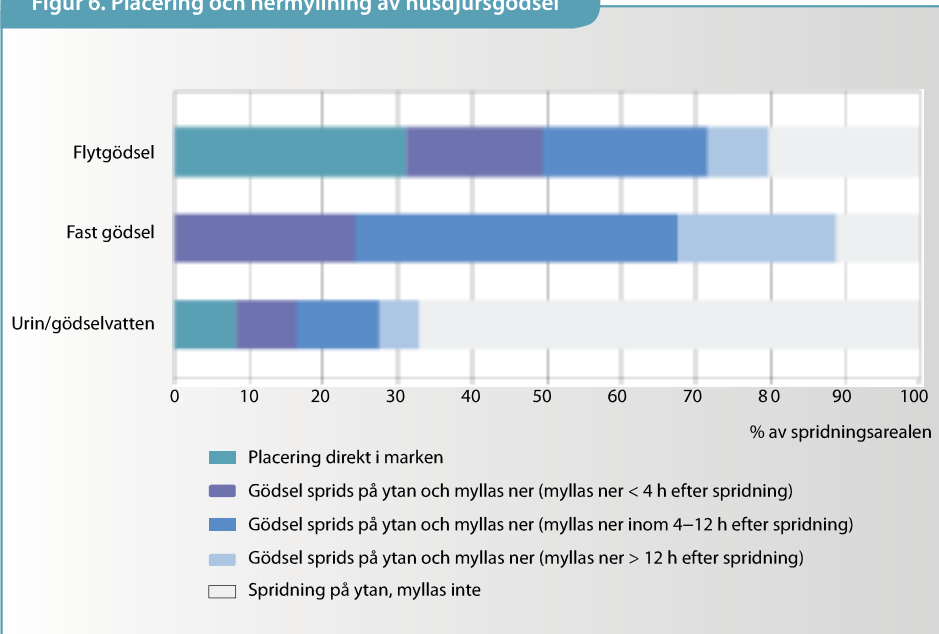
På nästan en tredjedel av spridningsarealen för flytgödsel placeras gödseln redan direkt i marken, och största delen av den gödsel som har spritts på ytan myllas också ner efter spridningen (figurerna 6 och 7). På så sätt kan näringarna från gödseln utnyttjas mer effektivt och mindre mängder näring släpps ut i miljön. På endast en tiondedel av den areal där fastgödsel spritts myllas inte gödseln ner.

Urin och gödselvatten sprids oftare än andra gödselslag i vegetationen, varför spridningen på ytan utan nermyllning är den klart vanligaste spridningstekniken i fråga om detta gödselslag.

Vår- och höstbearbetningen gör vanligen att gödseln som har spritts ut på våren och hösten myllas ner på ett naturligt sätt. Under vegetationsperioden ligger den gödsel som sprids över växande odlingsväxter kvar på åkerytan, såvida den inte placeras direkt i marken.

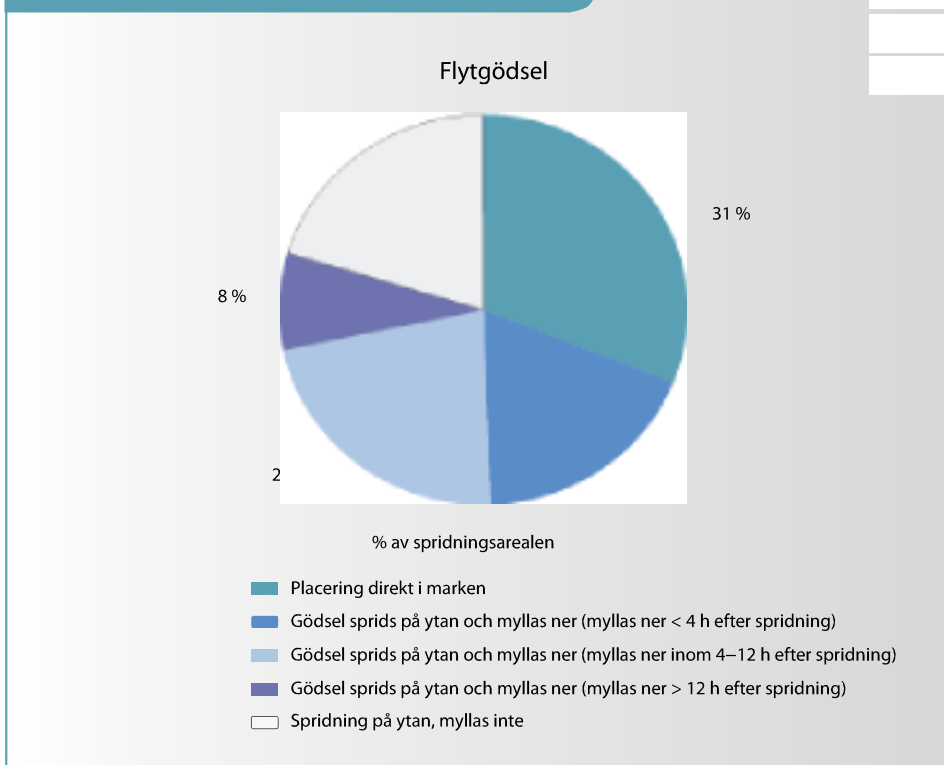
- Största delen av husdjursgödseln placeras eller myllas ner efter spridning.

Figur 6. Placering och nermyllning av husdjursgödsel

Figur 7. Placering och nermyllning av husdjursgödsel

Lantbruksräkning är en statistik undersökning som genomförs vart tionde år. Vid räkningen samlas uppgifter om arbetskraft, produktionsmedel och verksamhetsätt från alla gårdar..

Innehåll:

Pasi Mattila, Tike
Jaana Kyyrä, Tike

Layot:

Viestintätoimisto Tulus Oy

Källa:

Tike, Lantbrukets strukturundersökning, Lantbruksräkningen 2010

Tike, Jord- och skogsbruksministeriet
Informationstjänscentral
PL 310
00023 Statsrådet
www.mmmtike.fi
www.lantbruksstatistik.fi

Tillägssuppgifter:
Tikes informationstjänscentral
tietopalvelu@mmmtike.fi
tel. 020 77 21 208.

ISSN 1796-0479 = Suomen virallinen tilasto (Online)
ISSN 1799-7399 (Online)

Suomen virallinen tilasto
Finlands officiella statistik
Official Statistics of Finland

www.lantbruksstatistik.fi